

Logboek van een ransuilengezin

Dagelijkse beslommeringen van ei tot vliegvlug¹ kuiken

Tekst: Lilian Roosenboom, uilenwerkgroep; tekst logboek: familie de Jong; foto's: Robbert Koorwinder

Soms zit er in een broedseizoen veel mee. Niet alleen blijkt 2023 een goed muizenjaar te zijn (lees: er is voldoende voedsel), ook vond een ransuil een broedpaartje een bruikbaar nest² op een – voor hen én ons – toplocatie. Dat nest bevond zich namelijk op nog geen twintig meter afstand van een keukenraam. En die keuken is op een bovenverdieping, bijna op ooghoogte van het nest. Daardoor waren de ontwikkelingen met telescoop –naast de keukentafel– nauwlettend te volgen. De bewoners en eigenaars van dit huis met tuin, familie De Jong, bleken niet alleen goede waarnemers, maar ook enthousiaste schrijvers. In een heldere schrijfstijl werd aan onze uilenwerkgroep verslag gedaan. Gebeurtenissen werden nauwkeurig opgetekend, zodat op een later moment alle ontwikkelingen terug te lezen waren. Zo maakten ze ons – en nu ook u als lezer – deelgenoot van de dagelijkse routine en bijzondere voorvallen binnen dit ransuilengezin. In dit artikel is hun logboektekst onverkort overgenomen, met als enige toevoeging een enkele verklarende voetnoot. 🐦

Woensdag 10 mei 2023, 09.49 uur

W Sinds enkele dagen nestelt er in onze tuin een ransuil. Hij/zij heeft zich geïnstalleerd op een oud eksternest in een hoge fijnspaar op ongeveer negen meter boven de grond. Vanuit de bovenverdieping kunnen wij de uil de hele dag zien. Gisteravond in de schemering zat hij op een tak in de ginkgo (op gelijke hoogte, tien meter van het nest) en ging van daaruit een paar rondvluchten maken. Vanmorgen was het nest weer bezet.

Ongeveer een maand geleden hebben twee nijlganzen (!?) een begin gemaakt met het inrichten van het nest waar nu de ransuil zit. Zij waren drie dagen bezig met takjes en dons, maar zijn weer vertrokken.

Maandag 5 juni 2023, 22.23 uur

M De ransuil heeft bijna onafgebroken stil op het nest gezeten. We hebben ook de andere uil (man?) een aantal keren waargenomen in onze naburige ginkgo op tijdstippen tussen 22.30 en 23.00 uur, dus als het al bijna te donker was voor de waarneming. Deze vloog een paar keer weg, waarschijnlijk om te jagen. Eén keer kwam er een (vrouw?) uil aanvliegen die direct in de spar landde en op het nest plaatsnam, ongeveer om 22.45 uur. Eén keer hebben wij om 02.00 uur de roep van de man gehoord.

Nadat de eksters met twee jongen op 29 mei zijn uitgevlogen uit hun nest in dezelfde spar ongeveer drie meter boven het nest waarop nu de uilen zitten, zien wij de broedende uil wel beweeglijker, veel

veren poetsen en verzitten en draaien. De eksters hebben de uilen niet lastiggevallend voor zover wij het konden zien. Wij kunnen uit de activiteiten van de uilen nog niet bepalen of er al jongen zijn.

Zondag 11 juni 2023, 17.32 uur

Z Vanmorgen heb ik een handvol braakballen³ gekregen van mijn buurvrouw die er veel vindt onder de conifeer waarin wij het mannetje zien roesten.

Met betrekking tot het gedrag van het vrouwtje op het nest: wij zien haar nu vaak vrijwel rechtop zitten. Soms zien wij haar een prooi uit elkaar trekken, ze heeft dan stukjes vlees in de snavel⁴. Soms spert zij haar snavel een aantal keren achtereen wijd open⁵. Temperatuur 31 °C. Koeling? Soms beweegt de keel/maag (onder de kop, borst, verenkleed) een tijdje snel in en uit. Spijsvertering? Voedsel uit de krop voor de jongen? We hebben nog geen kuikens gezien.

Vrijdag 16 juni 2023, 09.06 uur

V Vanmorgen mochten er twee kuikens over de rand van het nest naar ons kijken. Ze kwamen onder de borst van moeder vandaan, die het tevreden liet gebeuren. Het waren er dus twee tegelijk, maar we blijven kijken of we er meer tegelijk gaan zien. Gisteravond heb ik vanaf 23.15 uur een uur onafgebroken zitten kijken, waarin het vrouwtje enige tijd niet aanwezig was. Wel relatief veel beweging in het nest. Elke dag is het mannetje in de naburige conifeer met enige moeite te zien.

9 juni: vrouw ransuil broedend

24 juni: drie uilskuikens te zien op het nest

24 juni: drie uilskuikens te zien op het nest

24 juni: ja hoor, het zijn er echt drie!

Woensdag 21 juni 2023, 10.39 uur

De uilskuikens ontwikkelen zich voorspoedig. We kunnen ze bijna de hele dag door zien. Misschien wil Robbert Koornwinder (lid uilenwerkgroep) nog een keer komen fotograferen?

Donderdag 22 juni 2023, 00.22 uur

We zien er vaak twee tegelijk, dus dat zullen ze wel zijn. Aan het eind van de middag was het vrouwtje een tak hoger gaan zitten en scharrelden de kuikens wat door het nest.

Vanavond om ongeveer 22.30 uur kwam het mannetje een prooi brengen; het vrouwtje was toen alweer enige tijd terug op het nest. Het mannetje vloog onmiddellijk weer weg en ergens vanuit de buurt liet hij een soort geblaf⁶ horen (drie of vier keer een roep, even stil en weer blaffen, totaal vier keer). Het is inmiddels te donker om nog wat te zien.

Vrijdag 23 juni 2023, 14.04 uur

Er is zojuist een derde kuiken zichtbaar geworden. Het verschil in leeftijd is duidelijk.

Donderdag 29 juni

Een kuiken heeft zich bevorderd tot takkeling. Nog net te zien in de schemering klom deze uit het nest in een tak omhoog.

Vrijdagmorgen 30 juni

Het tweede kuiken bleek zijn voorganger achterna te zijn gegaan, want er was nog maar één kuiken in het nest. Verder was alleen de moeder nog in de spar te zien. Toen het begon te regenen, kwam zij in het nest over het donzige kuiken zitten om dit waarschijnlijk droog te houden. Een van de takkelingen vond dit ook wel lekker, want die was erbij komen zitten.

Zaterdagmorgen 1 juli

Een takkeling en een kuiken waren in het nest te zien en de

moeder zat op een tak lager. In de middag weer allerlei gefladder in het nest. De takkeling ging wat verder weg zitten. Het kuiken viel over de rand, maar klom weer terug.

Zaterdagmiddag ging een van de oude uilen achter een kraai aan. Waarschijnlijk wilde deze kersen pakken in de kersenboom achter bij de burens en zat daar ook de oude uil; even opschudding en weer rust. Zo is er nog steeds dagelijks veel te zien, maar het lijkt erop dat de uilen binnenkort hun eigen weg zullen gaan.

Zondag 2 juli 2023, 12.13 uur

Vanmorgen was het nest leeg. De jongste takkeling zat wat hoger op een tak met de rug tegen de boomstam. Moeder wat lager ter hoogte van het onderste eksternest.

Tegen middernacht horen wij steeds seingeving in de vorm van 'blaffen en piepen', soms ook later in de nacht. Het is moeilijk te

- 1) Vliegvlug: Het moment dat een jonge vogel goed kan vliegen.
- 2) Ransuilen bouwen zelf geen nest, maar gebruiken oude verlaten takkennesten van bijvoorbeeld kraaien, eksters of duiven.
- 3) Een braakbal bestaat uit onverteerde prooiresten zoals haren, botjes en schedeltjes en wordt vanuit de maag uitgebraakt. Door deze braakballen (of: uilenballen) uit te pluizen komen we meer te weten over de voedselkeuze van een uil. Braakballen kunnen het beste in een luchtdichte zak bewaard worden in een vriezer.
- 4) Als het vrouwtje kleine stukjes van een proodier afscheurt, gebruikt zij die om de nog kleine uilskuikens te voeden. Een volwassen uil kan met gemak een prooi ter grootte van een muis in één keer doorslikken.
- 5) Het opensperren van de snavel is waarschijnlijk het moment waarop de uil de onverteerde prooiresten uitbraakt.
- 6) Dit blafgeluid is de alarmroep van een ransuil. 🐦

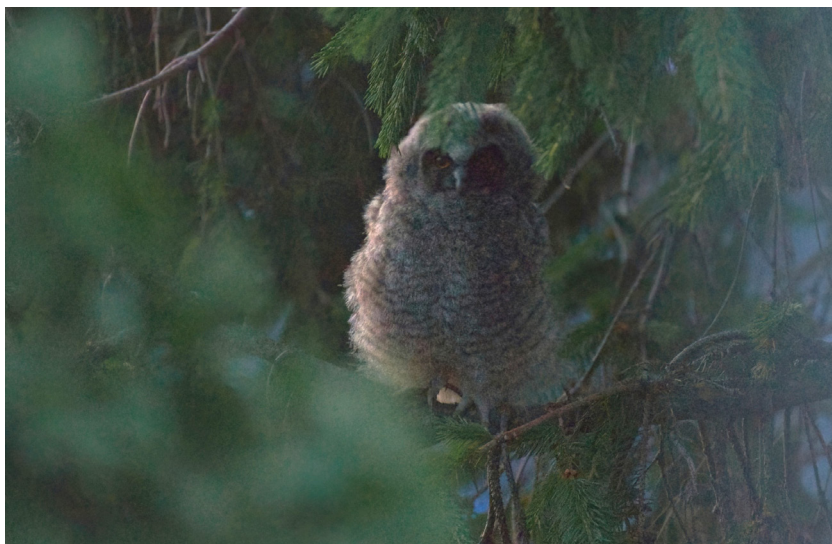

5 juli, vrouw ransuil rustend in een boom

Zaterdag 8 juli 2023, 17.27 uur

Vanmorgen tegen achten kwamen wij voor het ontbijt in de keuken, onze observatiepost. We stellen dan eerst de telescoop op een zichtbare takkeling en vrijwel onmiddellijk zien we een oude met prooi aankomen en afgeven aan de takkeling. Wij kwamen niet aan ontbijten toe, want nu konden wij prima zien hoe de prooi werd verscheurd en uiteindelijk helemaal genuttigd was. Een andere takkeling die een meter hoger zat verroerde zich niet, hij had zeker al gegeten? Dit dreigde onze eigen eetlust te bederven, maar het is goed gekomen en we kijken terug op een uniek schouwspel.

Vanmiddag telden we drie takkelingen en een oude uil in de conifeer. De hele dag hoorden we geen gepiep meer. In het gazon vonden we een beschadigde muis op ongeveer vijf meter van de spar; zeker verloren?

5 juli, takkeling

Vrijdag 14 juli 2023, 17.27 uur

Sinds enkele dagen zijn alle ransuilen uit de spar en conifeer vertrokken. Wij zien ze niet meer, maar horen 's avonds laat en 's nachts wel gepiep en gekef in de buurt. Wij concluderen daaruit dat de familie ransuil met succes de wijde wereld ingetrokken is.

Wat nog opviel was dat wij een paar keer een volwassen uil langs de 'stenen waterkeringsmuur' zagen vliegen, waarschijnlijk omdat daar nogal eens ratten lopen, zeker met hoog water op de Lek. Overigens vertoont ook een kleine mantelmeeuw dit gedrag. We zien dit dagelijks en wel meerdere keren.

Van omstreeks 10 mei tot 12 juli zijn wij geboeid geweest door het hele proces van broeden tot uitvliegen. Prachtig!

bepalen waar de uilen zich in de buurt ophouden. Wel zien wij tussen 23.00 en 24.00 uur nog wat vliegverkeer, mogelijk met prooien.

Dinsdagavond 4 juli na 21.00

Veel drukte bij de uilen, met piepen, keffen en vliegen door de oude uil van boom naar boom in de buurt. Drie takkelingen geteld in de spar, fladderend en springend van tak tot tak. En een ouder in de boom bij de burens.

Woensdag 5 juli

Tijdens de storm zagen we geen uilen. Robbert zou om 21.00 uur komen, dus wij dachten dat er weinig te zien zou zijn. Dat pakte heel anders uit. De wind zwakte helemaal af en wij konden getuige zijn van veel actie. Tot op een moment in de schemering waarop er binnen tien minuten twee keer een prooi werd gebracht; we zagen de muis in de klauwen langskomen. Even een tussenstop op een tak, de muis werd in de snavel genomen en direct bij een takkeling afgegeven. Tot tegen 23.00 uur, toen we weinig meer konden zien, was er veel piepen en keffen als communicatie.

Gedurende alle nachten horen wij van tijd tot tijd piepen en keffen. De activiteiten beginnen een soort patroon te vormen. De takkelingen scharrelen door de spar, maar nooit zien wij ze nog op het nest.

Dinsdag 3 augustus 2023, 22.31 uur

Robbert filmt met een warmtecamera de jonge ransuilen in de directe nabijheid van de tuin. Het filmpje is via deze QR-code op de NVWK website (www.nvwk.nl) te vinden.

Donderdag 10 augustus 2023, 21.22 uur

Een buurman die vijftig meter verder woont, kan vanuit zijn slaapkamer in een grote boom kijken en heeft daar recent, bij het opstaan, drie takkelingen dicht naast elkaar zien roesten op een tak tegen de stam aan. Dit stelt mij gerust, ze zijn er nog! Het zou de boom kunnen zijn uit een filmpje van Robbert.

Voorts horen wij nog steeds elke nacht luid tot zeer luid gepiep. Mooi!

Onze dank gaat uit naar de familie De Jong, voor hun boeiende verslaggeving en hun gastvrijheid. Daardoor konden wij met eigen ogen de jonge ransuilen vanuit hun keuken zien en fotograferen. Het was voor ons als leden van de uilenwerkgroep een unieke kans om van zo dichtbij een inkijkje te krijgen in het broedgedrag van de ransuil. Volwassen ransuilen broeden niet in nestkasten en laten zich weinig horen, daardoor zijn ze lastig te traceren en te observeren. Dit was een kans waarvan je als uilenwerkgroep alleen maar kunt dromen! 🦉